

Літай-килим нарешті дістався до Балканського півострова! Тут на тебе чекають дивовижні історії з хоробрими героями, які борються за справедливість і не бояться досягати поставлених цілей. Легендарний Фет-Фрумос, загадкова вишивальниця птахів, син падишаха, золоте дівча, Милош і Дивоня, гном із-під печі, король-вітер із принцесою, виноградар і змія, дев'ять братів-сіроманців... Вони точно сподобаються маленьким читачам і слухачам та змусять гортати сторінку за сторінкою, зі все більшим інтересом. Дивовижний світ балканських казок, від яких віє теплом і добротою, мандрами та пригодами! Найкращі сербські, хорватські, болгарські, грецькі, словенські, румунські, турецькі казкові історії. Починайте читати!

ФЕТ-ФРУМОС І СОНЦЕ
ТА ІНШІ БАЛКАНСЬКІ КАЗКИ

ЛІТАЙ-КИЛИМ
КАЗКИ НАРОДІВ СВІТУ

ФЕТ-ФРУМОС
І СОНЦЕ
ТА ІНШІ БАЛКАНСЬКІ КАЗКИ

ЛІТАЙ-КИЛИМ
КАЗКИ НАРОДІВ СВІТУ

ФЕТ-ФРУМОС
І СОНЦЕ
ТА ІНШІ БАЛКАНСЬКІ КАЗКИ

ХАРКІВ КЛУБ
2017 СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЛЯ

УДК 821-34-93
Ф45

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Шановні правовласники!

Ми вжили всіх можливих заходів, щоб знайти вас
і домовитися про придбання прав на використання
у наших книгах перекладених вами казок.

Проте інформація з цього питання відсутня.

Ваші твори мають високу художню цінність,
є одними з найкращих серед наявних у наш час перекладів,
тому, з огляду на відсутність відповідної інформації,
ми взяли на себе сміливість надрукувати їх.

Будь ласка, з питань пред'явлення авторських прав
на переклад або обробку вміщених у цій книзі казок
звертайтеся до видавництва «Книжковий Клуб
“Клуб Сімейного Дозвілля”» (тел. 057-783-88-89).

На обкладинці і в книзі використано ілюстрації
Анастасії Кустової

ISBN 978-617-12-3206-8
ISBN 978-617-12-2259-5 (серія)

- © Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2017
- © Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2017

Вишивальниця птахів

Грецька казка

Жив у далекому-далекому селі бідний хлопець Маноліс. Батьки його померли, залишивши йому в спадок лише стару скрипку, здатну дарувати радість. Якось повертався він із сусіднього села і побачив у хащах вовчиху, що потрапила в капкан. Пожальів Маноліс її та її вовчєнят, звільнив звіра, а сам пішов додому.

До ночі добрався Маноліс додому, але тільки ліг спати, як розбудив його шум у дверях. То був величезний вовк. Раптом заговорив він людським голосом:

— Не бійся мене, Манолісе! Ти врятував мою вовчицю й наших малят. За добро навіть вовк платить добром. Я відведу тебе в тайник, де за трьома дверима сховані незчисленні багатства і живе прекрасна, як сама весна, принцеса.

Здивувався Маноліс, проте повірив чарівному звіру. Узяв хлопець скрипку й подався за вовком.

Усю ніч вів вовк Маноліса в незнані далі. І ось нарешті в перших променях сонця засяяв перед ними розкішний палац. Відчинив вовк його срібні двері, й опинилися супутники в залі, де геть усе було з чистого срібла! І лише в глибині зали сяяли золоті двері. За золотими дверима була золота зала, за діамантовими — діамантова! У глибині її, на троні, сиділа юна принцеса, прекрасна, як сама весна.

Уклонився їй вовк і каже:

— Вітаю, принцесо! Я привів до тебе того, хто зробив безкорисливий вчинок. Урятував Маноліс мою вовчицю від лютої смерті.

— Так! — мовила принцеса. — Хоробий ти і добрий, Манолісе. Такій людині я зможу довірити всі мої багатства і трон! Чи станеш ти моїм чоловіком і добрим королем для всієї держави?

Погодився Маноліс, полонений красою принцеси. Повела вона свого майбутнього чоловіка по палацу. Не втомлювався Маноліс дивуватися багатству його оздоблення. Ось підійшли вони до високої вежі, захотілося юнакові туди піднятися, але принцеса сказала:

— Тут немає нічого цінного, не варто й заходити.

— Але ж звідти я зможу побачити все королівство! — наполягав Маноліс, і принцесі довелося погодитися.

У вежі справді не було ніяких багатств. Лише рипучі сходи, що вели в єдину кімнатку на самій вершині, де вишивала дівчина. Поглянувши на неї, Маноліс здригнувся — така вона була потворна. Лише її бездонні сині очі були такими прекрасними і сумними, що, побачивши їх одного разу, неможливо було забути.

— Хто вона? — прошепотів Маноліс.

— Це моя потворна родичка, я прихистила її з жалю, — відповіла так само пошепки принцеса Манолісу.

А дівчина вишивала, немов нічого не бачила і не чула. Під її спритними пальцями на шовку з'явився чудовий птах, але, тільки-но вишивальниця закінчила роботу, птах вилетів у розчинене вікно.

Дівчина у розпачі вигукнула:

— І цей полетів, як і решта!

— Бідолашку зачаровано! — пояснила принцеса. — Чари спадуть із неї, коли вона вишиє сто птахів. День за днем вона працює, але з останнім стібком усі птахи відлітають і кружляють навколо вежі!

Усю ніч Маноліса мучило безсоння: не міг добрий юнак забути бідолашну дівчину, бажаючи хоч якось її розрадити. Але він був не владний над чарами. Раптом згадав він про свою скрипку, про яку забув у розкішному палаці. Її чарівна музика могла полегшити страждання дівчини! На світанку юнак таємно прокрався до вежі й загравав на скрипці. Ніколи ще Маноліс так не грав — у мелодію, що лилася з-під смичка, він уклав

усю душу. Навіть птахи, які кружляли навколо вежі, замовкли. Спочатку вони ніби прислухалися до звуків скрипки, але раптом один за одним стали влітати у вікно і... сідати на вишивання, знову стаючи візерунком на шовку.

Побачила це зачарована вишивальниця птахів, і її некрасиве обличчя засяяло надією. Раптом знизу пролунав голос принцеси, яка кликала свого нареченого, але Маноліс не перестав грати. А птахи все летіли в кімнату... От крила останнього птаха завмерли на шовку, і на очах юнака потворна вишивальниця перетворилася на красуню. Тієї ж миті до кімнати вбігла принцеса. Обличчя її стало потворним і кривилося від злості. Прекрасна вишивальниця простягнула їй плаття, прикрашене сотнею птахів.

— Візьми! — сказала вона принцесі. — Твій батько зачарував мене, він забрав у мене усі багатства, а мою красу віддав тобі! Я стільки років вишивала, не сподіваючись на порятунок! Але знайшовся

юнак, який пожалів бідну потворну вишивальницю! Він знехтував багатством і твоєю красою!

Щасливий Маноліс узяв за руку вишивальницю і повів її під вінець. А дочку чаклуна вигнали з королівства.

Півник і курочка

Грецька казка

Пішли якось півник і курочка в ліс по смачні лісові горішки. І домовилися вони, що кожен горіх ділитимуть порівну. Курочка відразу знайшла горішок і віддала півнику половинку, другу залишивши собі. Але півник виявився жадібним: проковтнувши свою частку, схопив чужу половинку. От тільки застряг шматок у нього в горлі, і він гукнув курочці:

— Швидше принеси мені води, інакше я загину!

Курочка — до колодязя:

— Будь ласка, колодязю, дай мені водички для півника, інакше він загине: шматок горіха застряг у нього в горлі.

Але колодязь сказав:

— Отримаєш воду, коли принесеш мені хустку від швачки.

Курочка — до швачки.

— Швачко, дай мені, люба, хусточку для колодязя, а він дасть мені води для півника, що подавився горішком, інакше він загине.

Швачка відповіла:

— Отримаєш хусточку, коли принесеш мені черевички від чоботаря.

Курочка — до чоботаря:

— Чоботарику, батечку, дай мені черевички для швачки: вона дасть мені хусточку для колодязя, а той дасть мені водички для півника, що подавився горішком, інакше він загине.

У чоботаря свій інтерес:

— Отримаєш черевички, коли принесеш мені щетини від свині.

Курочка — до свині:

— Свинко, сестричко! Дай мені щетини для чоботаря. Він дасть мені черевички для швачки, вона дасть мені хусточку, я виміняю її у колодязя на водичку для півника, що подавився горішком, інакше він загине.

— Отримаєш щетину, коли принесеш мені помиїв од кухаря.

Курочка — до кухаря.

— Кухарю, братику! Дай мені помиїв для сестрички свині. Вона дасть мені щетини для чоботаря. Чоботар дасть черевички для швачки, швачка подарує хусточку для колодязя, а той дасть мені водички для півника, що подавився горішком, інакше він загине.

А від нього курочка побігла до корови по молочко, потім на галявину по травичку для корови, просила у неба роси для поляни. Небо зглянулося над півником і дало росу галявині. Галявина дозволила курочці нарвати травички, і вона поспішила до корови.

Корова, з'ївши запашну травичку, дала курочці молочка. За молоко кухар дав свині помиїв. Свиня дала щетини, а чоботар подарував курочці черевички для швачки. Та віддала курочці хусточку, за неї колодязь дав курочці водички, яку вона принесла півнику. Півник

попив, і горішок проскочив. На radoщах півник закричав:

— Ку-ку-рі-ку! Я знову можу співати своїх пісень.

З того часу півник більше ніколи не скупився.

Син падишаха і див

Турецька казка

Жили собі на світі падишах¹ із сином. Коли юнакові сповнилося вісімнадцять років, батько підшукав йому дівчину до пари і заручив їх за звичаєм падишахів. Але на ранок після весілля наречена зникла без сліду! Падишах зібрав звіздарів, і ті повідомили:

— Дівчину викрав див² і відніс на гору Каф, що на краю світу, щоб віддати за свого сина. Туди може піти тільки сам шахзаде — син падишаха; нікому іншому це не під силу.

Почув це шахзаде і почав просити батька відпустити його.

— Синку, ти ще дитина, ті диви проковтнуть тебе — не встигнеш і оком змигнути!

¹ Падишах — титул монархів у деяких країнах Близького та Середнього Сходу.

² Див — злий дух у міфології деяких східних народів.

А той — своє:

— Я мушу йти. Вдасться її виручити — добре, а ні — іншої мені не треба.

І ось уже юнак сів на коня і вирушив у дорогу.

Чи довго, чи недовго він їхав, горами, долинами, рівнинами, з долин — як потік, з верховин — як вітерець, а приїхав на вершину якоїсь гори і сів відпочити у холодку дерева. Раптом бачить — дві змії, біла і чорна, намагаються одна одну проковтнути. Каменем він убив чорну змію, а біла відразу обернулася на людину.

— Ти врятував мене, шахзаде, тепер я виконаю будь-яке твоє бажання.

Син падишаха злякано завмер, а змія-людина вела далі:

— Не бійся, я, син падишаха-пері¹, зроблю тобі лише добро.

— Тоді відвези мене на гору Каф.

— О шахзаде, їздити туди нам не дозволено. Я доведу тебе до підніжжя гори

¹ Пері — добра чарівниця в образі прекрасної крилатої жінки, що охороняє людей від злих духів.

Каф — далі підеш сам. А щоб люті диви не проковтнули тебе, візьми оцю залізну сорочку і три стріли. Я чекаю на тебе тут і, якщо ти повернешся живим, відвезу тебе до землі твого батька.

— Така моя доля, — відповів юнак, — добути дівчину чи загинути.

Пері злетів із ним у повітря і опустив біля підніжжя гори Каф. Не один день підіймався юнак на гору, але так і не досяг верховини. Сівши під деревом відпочити, він почув:

— Нічого на мене навалюватися, людський сину!

Перед ним стояв потворний див, і полум'я вихоплювалося з його пащі.

— Людський сину, тут не ступала нога ані джина¹, ані людини. Чого ти тут шукаєш? — запитав див.

Шахзаде, подолавши страх, розповів диву про свою біду.

¹ Джин — фантастична істота, згадується у східних казках.

— Я допоможу тобі, — відповів див. — Але тільки якщо і ти допоможеш мені. У дива, який викрав твою кохану, є дочка. Сімдесят років шукаю я нагоди добути її собі за жінку. Самотужки я не впораюся, але разом ми звільнимо своїх наречених.

З цими словами див підхопив шахзаде й піднявся високо вгору. Опустилися вони біля колодязя, з якого вилітало полум'я. Поки шахзаде думав, як би йому спуститися в лігво дивів, звідти вискочив див, вивергаючи іскри.

— Я тебе шукаю, людський сину, а ти сам прийшов. Нападай!

— Сам нападай! — відповів юнак.

Поки вони отак сперечалися, з колодязя виліз семиголовий дракон і кинувся на дива — друга шахзаде. Син падишаха устроїв три стріли пері в очі і лоб дива з колодязя, і той, вигукнувши: «Людський сину, ти згубив мою душу!» — впав на землю. Відрубавши йому голову його ж мечем, шахзаде оглянувся назад:

дракон долав його товариша-дива. Одним ударом меча відітнув юнак усі сім драконових голів.

Друзі підійшли до краю колодязя, див посадив шахзаде собі на спину, і вони спустилися на дно. Там, за залізними дверима, вони побачили великий сад, посеред якого виблискував розкішний палац.

В одному з палацових покоїв син падишаха знайшов свою наречену.

— О шахзаде, як ти сюди потрапив? Щойно клятий див тебе побачить, одразу проковтне.

— Не бійся, я вже відправив його у далеку дорогу! — заспокоїв наречену шахзаде і кинувся її обіймати.

А див — товариш шахзаде — теж знайшов свою кохану.

Прихопивши з палацу все золото, перли й коштовні камінці, див відніс шахзаде та його наречену до підніжжя гори Каф.

— Хай пошле вам Аллах щастя і хай не буде у вас ні в чому потреби! — побажав їм див на прощання, і син падишаха-

пері відніс їх прямо до палацу батька шахзаде.

Той так і кинувся до сина на шию.

— Ласкаво просимо, дитино моя! Як же я скучив за тобою!

Радості падишаха не було меж. Він влаштував на честь сина і його нареченої свято. Сорок днів і сорок ночей гуляли весілля шахзаде, а потім старий батько поступився йому своїм місцем на троні. Молодий падишах обдарував усіх придворних і радників коштовностями зі скарбниці дива і до самої смерті жив зі своєю дружиною в радості й достатку.

Зміст

Вишивальниця птахів (Грецька казка)	5
Півник і курочка (Грецька казка)	11
Син падишаха і див (Турецька казка).....	15
Умілі руки (Турецька казка)	21
Хлопець і вітер (Болгарська казка).....	25
Виноградар і змія (Болгарська казка)	31
Сват і кмітлива дівчина (Болгарська казка).....	33
Лев і кошеля (Болгарська казка)	36
Сливи та сміття (Болгарська казка)	39
Гном із-під печі (Болгарська казка)	42
Найдорожче — це сіль (Болгарська казка).....	49
Пещена донька (Болгарська казка)	56
Як чоловік із змією судився (Болгарська казка)...	60
Бідар і водяник (Болгарська казка).....	69
Золоте дівча (Болгарська казка)	75
Лихе слово не забувається (Болгарська казка) ..	85
Фет-Фрумос та Сонце (Румунська казка).....	89

Золотий прутик (<i>Грецька казка</i>)	110
Король-вітер і принцеса (<i>Словацька казка</i>).....	120
Про три гроші (<i>Словенська казка</i>)	127
Заєць і ведмідь (<i>Словенська казка</i>)	132
Три горошини (<i>Словенська казка</i>).....	136
Пастушок (<i>Словенська казка</i>).....	148
Скарби водяника (<i>Сербська казка</i>)	152
Милош і Дивоня (<i>Сербська казка</i>).....	158
І на силу знайдеться сила (<i>Сербська казка</i>).....	168
Сім зірок Волосожару (<i>Сербська казка</i>)	173
Цілюща вода (<i>Сербська казка</i>)	185
Як солдат королівство здобув (<i>Хорватська казка</i>)	202
Хлопець і чортячий цар (<i>Хорватська казка</i>)	206
Півень і курка (<i>Хорватська казка</i>)	218
Дев'ять братів-сіроманців (<i>Хорватська казка</i>)	226

Літературно-художнє видання

Серія «Літай-килим: казки народів світу»

Фет-Фрумос і сонце та інші балканські казки

Укладач **ФРЕЗЕР Афанасій**

Керівник проекту *М. Г. Шакура*
Координатор проекту *Н. Ю. Олянішина*
Відповідальний за випуск *Н. О. Міщенко*
Редактор *К. О. Єрохін*
Художній редактор *А. В. Ачкасова*
Технічний редактор *В. Г. Євлахов*
Коректор *Т. Г. Верховська*

Підписано до друку 15.05.2017. Формат 84x108/32.
Друк офсетний. Гарнітура «SchoolBook».
Ум. друк. арк. 12,6. + кольор. вкл.
Наклад 19000 пр. Зам. № .

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: cop@bookclub.ua

Віддруковано у ПРАТ «Харківська книжкова фабрика “Глобус”»
61012, м. Харків, вул. Різдяна, 11.
Свідоцтво ДК № 3985 від 22.02.2011 р.
www.globus-book.com

- за телефонами довідкової служби
(050) 113-93-93 (МТС); (093) 170-03-93 (life);
(067) 332-93-93 (Київстар); (057) 783-88-88

- на сайті Клубу: www.bookclub.ua
- у мережі фірмових магазинів
див. адреси на сайті Клубу або за QR-кодом

Надсилається безкоштовний каталог

Запрошуємо до співпраці авторів
e-mail: publish@bookclub.ua

**Запрошуємо до співпраці художників,
перекладачів, редакторів**
e-mail: editor@bookclub.ua

**Для гуртових
клієнтів**

Харків

тел./факс +38(057)703-44-57
e-mail: trade@bookclub.ua
www.trade.bookclub.ua

Київ

тел./факс +38(067)575-27-55
e-mail: kyiv@bookclub.ua

Одеса

тел./факс +38(067)572-44-28
e-mail: odessa@bookclub.ua

**Фет-Фрумос і сонце та інші балканські казки / укл.
Ф45 А. Фрезер. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного
Дозвілля», 2017. — 240 с. : кольор. вкл.**

ISBN 978-617-12-3206-8

ISBN 978-617-12-2259-5 (серія)

Маленькі читачі поринуть у дивовижний світ балканських казок, від яких віє теплом і добротою, мандрями та пригодами. Захопливі історії з яскравими героями, повчальні вчинки та неосяжні мрії... Найкращі казки з усього Балканського півострова: сербські, хорватські, болгарські, грецькі, словенські, румунські, турецькі. Пориньте у казкове читиво!

УДК 821-34-93